

*„Staram się dziecko zrozumieć,
nie szkodzić mu,
stwarzać mu warunki i bodźce,
aby chciało być lepsze.”
[Janusz Korczak]*

STAWIĆ CZOŁA AGRESJI U DZIECKA

Od kilku lat w mediach pojawiają się sygnały dotyczące niewłaściwych, a wręcz bulwersujących zachowań dzieci i młodzieży. Agresję obserwujemy nie tylko w filmach dla dorosłych, ale także w bajkach dla dzieci.

Niestety problem agresji dotyczy ludzi w każdym wieku, nawet dzieci w wieku przedszkolnym.

Dzieci agresywne sprawiają dużo trudności, zarówno nauczycielom, jak i rodzicom. Są one niezdyscyplinowane, naruszają zasady panujące w przedszkolu, negatywnie wpływają na swoich kolegów.

Współczesna psychologia definiuje agresję jako zachowanie człowieka zorganizowane w taki sposób, by sprawić ból, cierpienie czy szkodę.

Za agresywne uznaje się dziecko, które wywołuje konflikty, bije inne dzieci, skarży się na nie, przezywa, przedrzeźnia, niszczy lub uszkadza przedmioty, przeklina, męczy zwierzęta.

Mówi się, że dziecko zachowuje się agresywnie, jeśli jest aroganckie w stosunku do dorosłych lub rówieśników, brutalnie narzuca innym swoje zdanie, w zachowaniu prezentuje wrogość, nienawiść do ludzi, zjawiska i przedmiotu.

Dzieci w wieku przedszkolnym przejawiają agresję fizyczną i werbalną.

***Agresja fizyczna** – to bezpośrednio zadawanie bólu innym osobom. Dziecko w momencie wybuchu gniewu bije, gryzie, kopie lub drapie. Atak nie zawsze skierowany jest na osobę, która wywołała tę sytuację. Przyczyną może być zakaz osób dorosłych, a rozładowaniem frustracji kopnięcie psa, podarcie rysunku, czy uderzenie kolegi. Jest to agresja z przeniesieniem. Czasami agresywne zachowanie służy dowartościowaniu siebie, zaimponowaniu innym.*

***Agresja werbalna** – dziecko nie wchodzi w bezpośredni fizyczny kontakt z osobami lub przedmiotami, a powoduje ich cierpienie poprzez wyśmiewanie, złośliwe uwagi, przezywanie, skarżenie. Narzędziem działania jest język.*

*Innymi formami agresji, typowymi dla dzieci w wieku przedszkolnym są jej **niewerbalne formy**. Zachowania tego typu polegają na przedrzeźnianiu, robieniu min, wysuwaniu języka do innego dziecka z zamiarem zrobienia mu przykrości. Te zachowania są dla dzieci bardzo raniące i prowadzą do jawnych konfliktów, w których często obarcza się winą dziecko stosujące siłę fizyczną w odpowiedzi na np. obraźliwą minę, mimo że prowokatorem było dziecko używające niewerbalnej formy agresji.*

*Ze względu na mylną ocenę dorosłych czasem nie warto interweniować w konflikt dzieci. One same najlepiej wiedzą, kto zawinił. Wkroczenie dorosłego może przyczynić się do wzrostu konfliktu i do wyuczenia dziecka kolejnej formy agresji, mianowicie **agresji instrumentalnej**.*

Jej istotą jest wybieranie przez dziecko takiego sposobu zachowania, który może mu przynieść jakąś korzyść. Przyczyną takiego zachowania jest często nieprzemyślane zachowanie dorosłych, np. jeśli rodzice zmęczeni krzykiem dziecka ustępują, kupując mu wymarzoną zabawkę, to dziecko przekonuje się, że takim właśnie zachowaniem (agresywnym) może osiągnąć oczekiwane efekty. **Instrumentalne zachowania dzieci są więc typową manipulacją, wyuczonym sposobem zachowania** wynikającym z błędów wychowawczych.

Dlatego tak ważna jest stanowczość rodziców i nauczycieli oraz umiejętność pokierowania nastrojami dziecka, aby nie czyniło nikomu krzywdy.

Innego typu zachowaniem jest **agresja naśladowcza**, będąca następstwem oddziaływania określonych modeli zachowań.

Dziecko od początku swego życia naśladuje, najbliższe otoczenie, w którym największe szanse stania się modelem mają osoby znaczące dla dziecka: rodzice, rodzeństwo. Rodzice, którzy biją dzieci, krzyczą, ilekroć dzieje się coś nie po ich myśli, nie przyjmują do wiadomości, że to ich własne zachowania stanowią wzorzec dla dzieci i ich agresywnych zachowań.

U dzieci w wieku przedszkolnym występuje także **agresja frustracyjna**, wynikająca z niemożności przewyciężenia przeszkody fizycznej lub psychicznej. Powstaje ona wskutek odebrania dziecku atrakcyjnej zabawki, przeszkadzaniu mu w zabawie, przezywaniu, stosowaniu surowych kar fizycznych.

Ostatnią formą agresji przejawianą przez dzieci w wieku przedszkolnym jest **autoagresja**, czyli zachowanie skierowane przeciwko sobie, np. uderzanie głową w ścianę, obgryzanie paznokci do krwi, a także pobudzanie fizyczne, w wyniku którego dzieci ulegają samookaleczeniu. Dzieci przejawiające tę formę agresji wymagają profesjonalnej pomocy terapeutycznej.

Oddziaływania wychowawcze względem dzieci powinny prowadzić do kształtowania osobowości w taki sposób, aby młody człowiek świadomie umiał hamować swoją agresję.

Rodzina jest najkorzystniejszym i jednocześnie najbardziej znaczącym środowiskiem w życiu dziecka. W niej gromadzi społeczne doświadczenia i rozwija się emocjonalnie.

*Dlatego tak ważnym w procesie wychowania jest **stosowanie wzmocnień w konkretnych sytuacjach zachowania się dziecka**. Rodzice muszą odpowiednio reagować systemem wzmocnień. Nie można wszystkiego zabraniać i tylko karać, ani też na wszystko pozwalać i tylko nagradzać.*

*Walka z agresją wymaga od rodziców **dostarczania pozytywnych wzorców zachowań**, bliskiego kontaktu, czujności oraz konsekwencji.*

Podstawową zasadą wychowania przeciwko agresji jest nie wzmocnianie jej.

Aby dziecko nauczyło się kontrolować agresywne impulsy, nabrało pewności siebie i było pogodne należy egzekwować poniższe zasady i wymagania:

- stwórz jasny system nakazów i zakazów;*
- wprowadź konsekwentny system kar i nagród, ale pamiętaj że kary nie mogą być niesprawiedliwie i poniżające dziecko, lecz głęboko przemyślane i uzasadnione, natomiast nagrody stosowane z umiarem i taktem pedagogicznym;*
- nie narzucaj swoich poglądów, przekonań i argumentów, pomóż zbudować jasny system wartości;*
- bądź przykładem, stwórz atmosferę troski, bezpieczeństwa i akceptacji;*
- słowa krytyki kieruj na zachowanie dziecka, a nie na osobę;*
- naucz się wysłuchiwać dziecko, rozmawiaj z nim, nie lekceważ jego problemów;*
- miej czas dla dziecka, wskaż skuteczne sposoby radzenia sobie ze stresem, gniewem;*
- pamiętaj, że dziecku też wolno popełnić błąd, pomóż mu go naprawić;*

- *naucz dziecko podstaw prawidłowej komunikacji, porozmawiaj z nim o potrzebie bycia akceptowanym w grupie i o różnych sposobach zwracania na siebie uwagi;*
- *pomóż mu radzić sobie w sytuacji nacisku ze strony rówieśników, znajdźcie sposoby skutecznego odmawiania;*
- *pomóż dziecku dobrze czuć się ze sobą: zauważaj i doceniaj to, co robi dobrze i pomagaj mu dostrzec jego słabe i mocne strony;*

„Mów dziecku, że jest dobre, że może, że potrafi...”

***Przyjacielem jest ten, kto wie o Tobie wszystko,
a mimo to nie przestaje Cię kochać.”***

Bądź takim przyjacielem dziecka.

*mgr Agnieszka Hajduk
nauczyciel specjalista*

Na podstawie artykułu:

- *K.Mędziak i M.Latos pt: ”Agresja dziecka w wieku przedszkolnym”*
- *A.Kłodzińskiej pt: ” Spór na temat źródeł agresji ”*

Zdjęcie zaczerpnięto ze strony <https://pixabay.com/pl>